

Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

De Republiek in een tijd van vorsten

1 maximumscore 2

Voorbeeld van een juist antwoord is:

Dankzij de Oostzeehandel/de graanhandel door de Sont beschikte de Nederlanden over een uitgebreid handelsnetwerk, wat kon worden ingezet voor de handel in Aziatische producten.

of

Dankzij de vaart op de Oostzee kwam er in de Nederlanden kennis van scheepsbouw/zeevaart / kwamen er ervaren zeelieden die kon/konden worden ingezet voor de scheepsvaart op Azië.

of

Dankzij de Oostzeehandel werd er voldoende materiaal/hout geïmporteerd om de schepen te bouwen die voor de handel op Azië nodig waren.

2 maximumscore 3

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- Uit de gebeurtenissen valt af te leiden dat het Habsburgse bewind aanvankelijk bewondering had voor (de denkbeelden van) Erasmus, maar later de ideeën van Erasmus bestreed / Erasmus zag als wegbereider van de Reformatie 1
- wat kan worden verklaard doordat in 1549 de strijd tussen katholieken en protestanten nog niet uitgekristalliseerd was / het Habsburgse gezag nog probeerde de godsdienstige tegenstellingen te verzoenen 1
- maar dat in 1572 de Opstand was uitgebroken, waarvoor Erasmus door zijn kritiek op het gedrag van geestelijken/de kerk werd gezien als wegbereider 1

3 maximumscore 2

Kern van een juist antwoord is:

- Brugge wilde geen centraal opgelegde rechtspraak / zelf de wetgeving bepalen 1
- Brugge was het er niet mee eens dat het rooms-katholicisme de enig toegestane godsdienst was / wilde zelf de godsdienstpolitiek mogen bepalen 1

Vraag	Antwoord	Scores
7	<p>maximumscore 4</p> <p>Voorbeeld van een juist antwoord is:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Een arminiaan probeert het Rad van Fortuin om te keren waardoor Van Oldenbarnevelt bovenaan en Maurits onderaan komt • De maker geeft het standpunt weer van Maurits / de tegenstanders van Van Oldenbarnevelt • Dit blijkt uit (twee van de volgende argumenten): <ul style="list-style-type: none"> – Maurits zit bovenop het Rad van Fortuin. Hiermee wil de maker aangeven dat de overwinning van Maurits (op Van Oldenbarnevelt) het hoogste geluk is. – Maurits wordt "Ouwe trouwe geus" genoemd. Hiermee wil de maker duidelijk maken dat Maurits net als de geuzen (in het begin van de Opstand) vecht tegen onderdrukking. – Maurits ontvangt uit de hemel de lauwerkrans. Hiermee wil de maker zeggen dat God Maurits steunt. – Van Oldenbarnevelt wordt gesteund door arminianen/katholieken/mennisten. Hiermee wil de maker zeggen dat Oldenbarnevelt gesteund wordt door groeperingen die (volgens de gomaristen) het 'ware geloof' bedreigen. – De leeuw bewaakt de ketting om te voorkomen dat het rad niet opnieuw omdraait. Hiermee wil de maker zeggen dat het in het belang van de Republiek is dat het rad blijft staan met Van Oldenbarnevelt onderop. 	<p>1</p> <p>1</p> <p>2</p>
	<p><i>Opmerking</i></p> <p><i>Alleen als aan een element uit de prent een juist argument voor het standpunt wordt ontleend, wordt 1 scorepunt toegekend.</i></p>	
8	<p>maximumscore 3</p> <p>Kern van een juist antwoord is:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Door het ontbreken van een sterk centraal gezag / de sterk ontwikkelde stedelijke autonomie / het gewestelijk particularisme kon de overheid geen streng vervolgingsbeleid voor de hele Republiek opleggen / konden verschillende steden/gewesten tegen elkaar worden uitgespeeld / konden vervolgd worden gemakkelijk naar een vrijere stad in de Republiek trekken • Deze praktijk nuanceert het beeld van de tolerante Republiek, want in een echt tolerante samenleving dienen andersdenkenden zonder voorwaarden vooraf gerespecteerd te worden / want het lijkt erop dat de bestuurders voor geld hun principes opgeven 	<p>2</p> <p>1</p>
9	<p>maximumscore 2</p> <p>Voorbeeld van een juist antwoord is:</p> <p>De Spaanse diplomaat wilde hiermee bereiken dat de Republiek uit angst om Frankrijk als een machtig buurland te krijgen, concessies aan Spanje zou doen in de vredesonderhandelingen.</p>	

Vraag	Antwoord	Scores
10	<p>maximumscore 4</p> <p>Uit het antwoord moet blijken dat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Engeland de Acte van Navigatie (1651) invoerde • Frankrijk importtarieven verhoogde/mercantilistische maatregelen nam • waarmee de overheersende positie van de handelsvloot van de Republiek kon worden bestreden en de eigen scheepvaart/handel/nijverheid werd bevorderd • wat in zowel Engeland als Frankrijk mogelijk werd doordat zij (na een periode van burgeroorlog) zich ontwikkelden tot sterke nationale staten 	<p>1</p> <p>1</p> <p>1</p> <p>1</p>
11	<p>maximumscore 3</p> <p>Voorbeeld van een juist antwoord is:</p> <p>De Witt vindt dat de macht niet meer bij de Oranjes behoort te liggen (zoals het geval was tijdens het Stadhouderloze Tijdperk) want (drie van de volgende):</p> <ul style="list-style-type: none"> – De Witt stelt dat niemand door geboorte recht heeft op hoge waardigheden/ambten, dus komt Oranje alleen op grond van zijn afstamming niet in aanmerking voor het stadhouderschap. – De Witt stelt dat regenten volgens oude gebruiken/privileges dé aangewezen leiders zijn, dus niet de prinsen van Oranje. – De Witt stelt dat de hoogste waardigheden alleen op basis van de deugdzaamheid/prestaties mogen worden vergeven, dus niet aan de Oranjes die hun recht op het stadhouderschap baseren op erfelijkheid. – De Witt zegt dat voor opvolging van vorsten/helden niet mag gelden dat de opvolgers product zijn van hun 'lendenen' (dus de fysieke afstamming), maar van hun zielen (dus de geest waarin zij regeerden), zodat afstamming van de Oranjes/Willem van Oranje dus niet zou mogen meewegen bij toekenning van het stadhouderschap. 	
	<p>per juiste combinatie van verwijzing naar de bron en uitleg</p>	<p>1</p>
12	<p>maximumscore 1</p> <p>Voorbeeld van een juist antwoord is:</p> <p>De vrijheid van de Republiek was op de Spanjaarden bevochten onder leiding van de Oranjes / moest verdedigd worden door een Oranje-stadhouder.</p> <p>of</p> <p>Regenten zijn alleen uit op hun eigenbelang/het belang van hun stad/gewest.</p>	
13	<p>maximumscore 2</p> <p>Uit het antwoord moet blijken dat Cromwell met de Acte van Seclusie wilde voorkomen dat Willem III stadhouder zou worden, wat hem de beschikking zou geven over een sterke militaire macht die hij zou kunnen gebruiken om de monarchie in Engeland (Willem II was gehuwd met de dochter van Karel I) te herstellen.</p>	

Vraag	Antwoord	Scores
14	maximumscore 4 Voorbeeld van een juist antwoord is: <ul style="list-style-type: none">Lodewijk XIV streefde ernaar om het grondgebied van Frankrijk uit te breiden met de Zuidelijke Nederlanden/tot de Rijn / Frankrijk had een bondgenootschap met de (katholieke) Engelse koning waaruit een nieuwe gecombineerde aanval van Engeland en Frankrijk dreigde. Het was daarom noodzakelijk een sterk landleger te hebben om zich hiertegen te verdedigenEen te sterke anti-Franse politiek zou kunnen leiden tot een (nieuwe) oorlog met Frankrijk. Dit zou de handel en nijverheid grote schade toebrengen wat vooral Amsterdam zou treffen (dat afhankelijk was van de nijverheid en/of handel)De uitbreiding van het leger / aansturing op een oorlog met Frankrijk zou hoge kosten met zich meebrengen. Amsterdam zou als rijkste stad in het gewest Holland/de Republiek voor een groot deel van deze kosten op moeten draaien	2 1 1

De Verenigde Staten en hun federale overheid, 1865-1965

15 maximumscore 2

Voorbeeld van een juist antwoord is:

Een verklaring voor deze verandering is, dat tussen 1865 en 1877 noordelijke troepen de terreur tegen zwarten in het Zuiden bestreden (zodat het discrimineren in het geheim plaatsvond). Na het vertrek van die troepen (in 1877) werd deze discriminatie weer openlijk bedreven.

16 maximumscore 2

Voorbeeld van een juist antwoord is:

De gebeurtenis in Chicago kon schadelijk zijn voor de AFL, omdat die ertoe bijdroeg dat arbeidersorganisaties werden gezien als gewelddadig / een gevaar voor de openbare orde, waardoor ook de (gematigde) AFL minder kans van slagen had.

17 maximumscore 2

Voorbeeld van een juist antwoord is:

Uit het afbeelden van tarieven als monster / als iets dat moet worden bestreden door Uncle Sam, blijkt dat Keppler in deze prent de mening naar voren brengt dat de tarieven moeten worden afgeschaft, waarmee hij zich schaart achter de zuidelijke staten / zich keert tegen de belangen van de noordelijke staten.

Opmerking

Alleen het noemen van de mening van de tekenaar zonder uitleg met de prent levert geen scorepunt op.

Vraag	Antwoord	Scores
18	<p>maximumscore 2</p> <p>Voorbeeld van een juist antwoord is: McKinley ziet in deze toespraak voor de Verenigde Staten een nieuwe taak in het beschaven van de wereld / de Filippino's, wat aansluit bij het verspreiden van de Westerse beschaving over het Amerikaans halfrond volgens het begrip <i>Manifest Destiny</i>.</p>	
19	<p>maximumscore 2</p> <p>Voorbeelden van juiste antwoorden zijn (twee van de volgende):</p> <ul style="list-style-type: none"> - McKinley spreekt tot predikanten, wat de (religieuze) inhoud van zijn speech kan hebben beïnvloed. - McKinley's woorden worden pas in 1903 (twee jaar nadat hij is vermoord) opgetekend door James Rusling, die ze mogelijk gekleurd weergeeft. - McKinley spreekt als politicus tijdens een openbaar optreden, wat zijn weergave van de redenen voor de gebiedsuitbreiding kan hebben beïnvloed. 	
	per juiste reden	1
20	<p>maximumscore 4</p> <p>Voorbeeld van een juist antwoord is:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wilsons beleid op binnenlands terrein was gericht op regulering van het bedrijfsleven (zoals blijkt uit de oprichting van de <i>War Industries Board</i>), waar Harding met zijn leuze tegenoverstelt dat het voor de Amerikaanse overheid normaal zou moeten zijn zich terughoudend op te stellen • Wilsons beleid op buitenlands terrein was gericht op Amerikaanse internationale betrokkenheid (wat bijvoorbeeld blijkt uit zijn ijveren voor de Volkenbond / het Verdrag van Versailles), waar Harding met zijn leuze tegenoverstelt dat het voor Amerika normaler is terug te keren naar een isolationistische buitenlandse politiek 	2 2
21	<p>maximumscore 3</p> <p>Kern van een juist antwoord is:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uit de brief komt een strijdbare/zelfbewuste houding naar voren • wat verband houdt met de Eerste Wereldoorlog, omdat de zwarte bevolking een grote bijdrage heeft geleverd aan de oorlogsinspanning, waarvoor zij nu de beloning opeist/erkend wil worden / wat tot een groter zelfbewustzijn heeft geleid 	1 2

Vraag	Antwoord	Scores
22	<p>maximumscore 4</p> <p>Voorbeeld van een juist antwoord is:</p> <p>bij 1:</p> <ul style="list-style-type: none">• Onderdeel van de New Deal is het verbeteren van de werkgelegenheid / het aan werk helpen van werklozen, wat in arbeidsprojecten voor jonge mannen in het <i>Civilian Conservation Corps</i> gebeurt, waar dit affiche toe oproept <p>bij 2:</p> <ul style="list-style-type: none">• Met de New Deal worden de taken van de federale overheid uitgebreid, wat bij een groot deel van de Amerikaanse bevolking op weerstand stuit, die moet worden overwonnen met voorlichtings- en propagandacampagnes, zoals met dit affiche voor het CCC	<p>2</p> <p>2</p>
23	<p>maximumscore 2</p> <p>Voorbeeld van een juist antwoord is:</p> <p>Na de aanval op Pearl Harbor zijn jonge mannen hard nodig in het leger (waardoor de noodzaak van werkverschaffing vervalt, zodat affiches als deze niet meer verspreid worden).</p>	
24	<p>maximumscore 2</p> <p>De juiste volgorde is:</p> <p>4, 1, 2, 5, 3, 6</p> <p><i>Opmerking</i></p> <p><i>Als door het wegstrepen van één foutief geplaatst nummer een verder foutloze reeks ontstaat, wordt 1 scorepunt toegekend.</i></p>	
25	<p>maximumscore 2</p> <p>Kern van een juist antwoord is:</p> <p>Om een leidende rol te kunnen spelen in de Koude Oorlog hadden de Verenigde Staten op grote schaal wapens nodig, waardoor de belangen van de regering, de legerleiding en de wapenindustrie verstrengeld raakten (het militair-industrieel complex).</p> <p><i>Opmerking</i></p> <p><i>Alleen als in het antwoord het begrip Koude Oorlog (of een omschrijving daarvan) is verwerkt, worden scorepunten toegekend.</i></p>	

Vraag	Antwoord	Scores
26	<p>maximumscore 4</p> <p>Voorbeeld van een juist antwoord is:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Voorstanders van de Burgerrechtenbeweging kunnen met de reactie van de politie op Martin Luther Kings geweldloze vorm van actievoeren de boodschap overbrengen dat het optreden van de autoriteiten tegen de burgerrechtenbeweging staat voor repressie (waaruit hun morele gelijk blijkt) • Tegenstanders van de Burgerrechtenbeweging kunnen met de foto laten zien dat Martin Luther King is opgepakt als een ordeverstoorder en daarmee de boodschap overbrengen dat de Burgerrechtenbeweging een opruiende/criminele/illegale organisatie is 	<p>2</p> <p>2</p>
27	<p>maximumscore 2</p> <p>Voorbeeld van een juist antwoord is:</p> <p>Uit de herinnering van Coretta King blijkt, dat de hoofdcommissaris zelf de boete betaalde, waaruit blijkt dat hij verwachtte dat de publieke opinie in de Verenigde Staten partij zou kiezen voor Martin Luther King.</p>	
28	<p>maximumscore 2</p> <p>Kern van een juist antwoord is:</p> <ul style="list-style-type: none"> • President Johnson wilde met de plannen voor de <i>Great Society</i> de armoede in de Verenigde Staten terugdringen (en daarvoor moest de uitvoerende macht versterkt worden) • President Johnson zag een grote rol voor de Verenigde Staten in het Vietnamconflict (en wilde daarvoor de uitvoerende macht versterken) 	<p>1</p> <p>1</p>
29	<p>maximumscore 2</p> <p>Voorbeeld van een juist antwoord is:</p> <p>Met de containmentpolitiek wilden de Verenigde Staten uitbreiding van het communisme tegengaan. Als uitvloeisel van deze politiek gingen de Verenigde Staten Zuid-Vietnam steunen in de strijd tegen het communistische Noord-Vietnam.</p>	

Bronvermeldingen

- bron 1 W. Verrelst (red.), Historische Units, Het vorstelijk absolutisme, Antwerpen, 1976, pag. 3.
- bron 2 Geoffrey Parker, Van beeldenstorm tot bestand, Bussum 1978, pag. 208.
- bron 3 Atlas van Stolk nr. 1387. zie ook: <http://www.rijksmuseum.nl/collectie/RP-P-OB-77.298/titelprent-van-het-pamflet-iamertiens-oft-aventuersche-berouw-clacht-gedaen-aen-den-ouwe-trouwe-geus-1619>
- bron 4 ontleend aan: Luc Panhuysen, De ware vrijheid, de levens van Johan en Cornelis de Witt, Amsterdam 2005, pag. 150-154 en pag. 198-199.
- bron 5 R.S. West, Satire on Stone, The Political Cartoons of Joseph Keppler, Chicago 1988, pag. 375.
- bron 6 D. Schirmer en S. Roskamm Shalom (ed.), The Philippines Reader, A History of Colonialism, Neocolonialism, Dictatorship and Resistance, Cambridge MA 1987, pag. 22-23.
- bron 7 H. Aptheker (red), The Negro People in the United States, 1910-1932, Secaucus (New Jersey) 1973, pag. 278-279.
- bron 8 E. Carter, Posters for the People, Art of the WPA, Philadelphia 2008, pag. 9.
- bron 9 S. Kismaric, American Politicians, Photographs from 1843-1993, New York 1994, pag. 156.
- bron 10 Scott King, Coretta, My Life with Martin Luther King jr., New York 1970, pag. 172-174.